

Absurd życia w ujęciu Alberta Camusa

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Animacja](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Camus Albert, *Mit Syzyfa*, [w:] tegoż, *Mit Syzyfa i inne eseje*, tłum. Joanna Guze, Warszawa 2004.
- Camus Albert, *Mit Syzyfa*, [w:] , tłum. Joanna Guze, Warszawa 2004.
- Camus Albert, *Mit Syzyfa*, [w:] tegoż, *Mit Syzyfa i inne eseje*, Warszawa 2004.

Absurd życia w ujęciu Alberta Camusa

Bert Kaufmann, *W hołdzie M. C. Escherowi*.

Źródło: Bert Kaufmann, dostępny w internecie: Flickr, licencja: CC BY-SA 2.0.

Często zdarza nam się mówić, że coś jest absurdalne, a nawet, że życie to absurd. Wyrażamy wtedy w potoczny sposób myśl sformułowaną przez **Alberta Camusa** (1913–1960) w znanym ci już esej *Mit Syzyfa*. To w tym tekście Camus wprowadza do refleksji nad ludzkim życiem kategorię absurdu, by następnie dać jej literacki wyraz w swoich powieściach: *Obcy*, *Dżuma*, *Upadek*. Przyjrzymy się fragmentom tekstów Camusa, by zrozumieć jego egzystencjalistyczną myśl.

Twoje cele

- Wyjaśnisz kategorię absurdu w rozumieniu Alberta Camusa.
- Przedstawisz koncepcję człowieka absurdalnego w ujęciu Alberta Camusa.
- Zastosujesz w analizie mitu o Syzyfie kategorię absurdu Camusa.

Przeczytaj

Zanim przeczytasz, przypomnij sobie materiał *Mit Syzyfa Alberta Camusa – pytanie o sens i cel życia w świecie*.

W refleksji nad sensem życia w *Micie Syzyfa* Alberta Camusa pojawiło się już pojęcie **absurdu** w znaczeniu braku nadrzędnego (zwłaszcza religijnego) **sensu ludzkiego istnienia**. We wstępie do tego eseju Camus wprowadza pojęcie wrażliwości absurdalnej, czyli wrażliwości na poczucie braku sensu ludzkiego życia. Stanowi to dla francuskiego egzystencjalisty punkt wyjścia do rozważań nad ludzkim losem. Wrażliwość ta wyraża się w poczuciu cierpienia, związanego nierozdzielnie ze świadomym przeżywaniem swego losu przez ludzi. Pisze Camus:

((**Albert Camus**

Mit Syzyfa

Ten esej traktuje o wrażliwości absurdalnej, tu i ówdzie spotykanej w naszym wieku – nie zaś o filozofii absurdu, której ściśle mówiąc, nie zna nasz czas. [...] Trzeba jednak podkreślić, że absurd, traktowany dotychczas w porządku konkluzji, rozpatruję jako punkt wyjścia. [...] Znaleźć tu można tylko opis, w stanie czystym, pewnego duchowego cierpienia. Na razie żadna metafizyka, żadna wiara nie jest w tym opisie zawarta. Oto granice i jedyne stanowisko tej książki.

Źródło: Albert Camus, *Mit Syzyfa*, [w:] tegoż, *Mit Syzyfa i inne eseje*, tłum. Joanna Guze, Warszawa 2004, s. 64.

Camus uznaje, że życie ludzkie jest absurdalne – nie posiada żadnego nadrzędnego sensu. Jeżeli przyjmujemy tę bolesną prawdę, to staje się ona fundamentalną cechą **ludzkiej kondycji**:

((**Albert Camus**

Mit Syzyfa

Absurd zależy tyle od człowieka, ile od świata. Na razie jest ich jedyną więzią. Skuwa ich tak, jak tylko nienawiść potrafi. Oto wszystko, co jasno mogę wyróżnić w tym świecie pozbawionym miary, gdzie rozgrywa się moja przygoda. Zatrzymajmy się tutaj. Jeśli absurdalność, która reguluje moje związki z życiem, uważam za

prawdziwą, jeśli przenika mnie poczucie, którego doznaję wobec widowisk świata, jasność widzenia, która każe mi szukać wiedzy, powinienem wszystko poświęcić tym pewnościom i patrzeć im prosto w twarz, aby ich nie utracić. Zwłaszcza zaś muszę wedle nich określić moje postępowanie i przyjąć wszelkie ich konsekwencje.

Źródło: Albert Camus, *Mit Syzyfa*, [w:] Albert Camus, *Mit Syzyfa i inne eseje*, tłum. Joanna Guze, Warszawa 2004, s. 81–82.

Człowieka, który uświadamia sobie absurd własnego istnienia, nazywa Camus **człowiekiem absurdalnym**. Jest to człowiek myślący, świadomy swej kondycji w świecie, pozbawiony złudzeń religijnych co do celu i kresu swego życia. Zwłaszcza pozbawiony wiary w życie wieczne i zbawienie, rozumiane jako nagroda za postępowanie zgodne z religijnymi normami. Człowiek taki ma do przeżycia tylko swoje życie i to w określonym czasie, bo śmierć według Camusa jest „najbardziej oczywistym” absurdem naszego życia. Uznając czas życia za jedyny dany sobie do przeżycia, człowiek ten może jednak osiągnąć godność i wolność działania, wynikającą z uświadomienia sobie absurdu świata. Pisze autor *Dżumy*.

☞ **Albert Camus**

Mit Syzyfa

„Dzielną moją jest czas”, mówi **Goethe**. Oto zdanie absurdalne. Bo któż to jest człowiek absurdalny? Ten, który nie negując wieczności, nie czyni nic dla niej. Nie dlatego, żeby nostalgia była mu obca. Ale woli od niej swoją odwagę i rozumowanie. Odwaga uczy go, aby żył bez odwołań i zadowalał się tym, co ma; rozumowanie pozwala mu znać własne granice. Pewien wolności, która ma swój kres, buntu bez przyszłości i świadomości, która nie przetrwa, zamyka swoją przygodę w czasie życia.

Źródło: Albert Camus, *Mit Syzyfa*, [w:] Albert Camus, *Mit Syzyfa i inne eseje*, tłum. Joanna Guze, Warszawa 2004, s. 120.

Świadomość absurdu uwalnia człowieka od religijnych złudzeń i żąda wzięcia pełnej odpowiedzialności za własne postępowanie. Odpowiedzialność ta nie polega na rozliczeniu się przed jakimś bóstwem z realizacji instrukcji moralnych, powierzonych człowiekowi do wykonania w świętych księgach. Odpowiedzialność ta wymaga świadomego określenia przez człowieka podstaw swej moralności i jej

“

Jonathan Borofsky, *Wolność (Kobieta / Mężczyzna)*, 2019, rzeźba w Offenburgu.

Źródło: Jonathan Borofsky, *Wolność (Kobieta / Mężczyzna)*, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 4.0.

realizacji bez nadziei na nagrodę w postaci nieśmiertelności:

Albert Camus

Mit Syzyfa

„Wszystko jest dozwolone”, mówi [Iwan Karamazow](#). I tu wyczuwalny jest absurd, pod warunkiem jednak, że formuła nie będzie rozumiana wulgarnie. Nie wiem, czy zwrócono na to dość uwagi: nie chodzi o krzyk wyzwolenia i radości, ale o gorzkie stwierdzenie. Pewność istnienia Boga, który przydaje sens życiu, jest nieporównanie bardziej kusząca niż bezkarność

w czynieniu zła. Wybór nie byłby trudny. Ale nie ma wyboru i zaczyna się gorycz. Absurd nie wyzwala, ale wiąże. Nie upoważnia do wszystkich czynów. Wszystko jest dozwolone, nie znaczy: nic nie jest zabronione. Absurd przydaje jedynie równowartości konsekwencjom tych czynów. Nie zaleca zbrodni, to byłoby dziecinne, ale powiada, że wyrzut jest bezużyteczny. Podobnie, jeśli wszystkie doświadczenia są obojętne, obowiązek jest tak samo uprawniony, jak każde inne doświadczenie. Można być cnotliwym z kaprysu. [...]

Źródło: Albert Camus, *Mit Syzyfa*, [w:] Albert Camus, *Mit Syzyfa i inne eseje*, tłum. Joanna Guze, Warszawa 2004, s. 121.

Czy poczucie absurdu skutkuje tylko cierpieniem i rozpaczą? Camus twierdzi, że uświadomienie sobie braku sensu życia może prowadzić do uznania losu ludzkiego takim, jakim on jest, a ostatecznie – do szczęścia. Szczęścia, które wynika z prawdy o absurdzie ludzkiego losu i odrzucenia wszelkich iluzji z tym związanych. Życie jest absurdem – twierdzi Camus – ale gdy się z tym zgodzimy i sobie to uświadomimy, możemy znaleźć prawdziwe, a nie urojone, szczęście:

“ **Albert Camus**

Mit Syzyfa

Nie odkrywa się absurdu bez pokusy ułożenia kilku reguł szczęścia. „Jakże to, idąc ścieżką tak wąską...?” Ale świat jest tylko jeden, a szczęście i absurd są dziećmi tej samej ziemi. Są nierozłączne. Błędem byłoby powiedzieć, że szczęście siłą rzeczy rodzi się z odkrycia absurdalnego. Zdarza się również, że poczucie absurdu rodzi się ze szczęścia. „Mówię, że wszystko jest dobre” oświadcza [Edyp](#) i te słowa są święte. Rozbrzmiewają w okrutnym i ograniczonym świecie człowieka. Uczą, że wszystko nie jest i nie zostało wyczerpane. Bóg, który znalazł się w tym świecie razem z niezadowoleniem i upodobaniem do niepotrzebnych cierpień, zostaje wygnany. Los staje się sprawą ludzką i określaną przez ludzi. [...] Zostawiam Syzyfa u stóp góry. Człowiek zawsze odnajdzie swój ciężar. Syzyf uczy go wierności wyższej, tej która neguje bogów i podnosi kamienie. On także mówi, że wszystko jest dobre. Świat bez władcy nie wydaje mu się ani jałowy, ani przemijający. Każda z cząsteczek kamienia, każdy poblask minerału w tej górze pełnej nocy same w sobie tworzą świat. Aby wypełnić ludzkie serce, wystarczy walka prowadząca ku szczytom. Trzeba wyobrazić sobie Syzyfa szczęśliwym.

Źródło: Albert Camus, *Mit Syzyfa*, [w:] Albert Camus, *Mit Syzyfa i inne eseje*, tłum. Joanna Guze, Warszawa 2004, s. 168–169.

Według Camusa ludzkie życie, przedstawiane często w filozofii i sztuce jako droga, nie ma celu w postaci wyobrażanego sobie przez różne religie życia po śmierci; jest w tym sensie drogą donikąd - co m.in. oznacza

absurd ludzkiego losu w ujęciu Camusa.

Źródło: *Hiking man in green field*, Wikimedia Commons, licencja: CC 0 1.0.

Słownik

absurd życia (losu ludzkiego)

brak sensu w życiu ludzkim, rozumiany jako brak nadrzędnej, zwłaszcza religijnej racji życia i celu w postaci dążenia do osiągnięcia życia wiecznego, zbawienia

człowiek absurdalny

człowiek świadomy absurdu własnego istnienia

kondycja ludzka

miejsce człowieka w świecie; warunki zewnętrzne oraz dotyczące właściwości ludzkiej psychiki, które określają ludzkie życie

sens ludzkiego istnienia

cel życia, rozumiany zwykle w znaczeniu religijnym (zwykle jako dążenie do osiągnięcia życia wiecznego, zbawienia) lub pozareligijnym (jako nadrzędna motywacja ludzkich działań w świecie, np. dążenie do osiągnięcia szczęścia)

Animacja

Polecenie 1

Zapoznaj się z animacją i odpowiedz na pytanie: Co warunkuje poczucie braku sensu?

Wystąpił błąd

Źródło: muzyka: "Phantasm" Kevin MacLeod (incompetech.com) Licensed under Creative Commons: By Attribution 4.0 License <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Film nawiązujący do treści materiału Absurd życia w ujęciu Alberta Camusa.

Polecenie 2

Zastanów się, jaką postawę powinien przyjąć człowiek wobec absurdu? Udziel odpowiedzi w formie notatki.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz odpowiedź. Absurdalność ludzkiego życia oznacza dla Camusa...

- niezrozumiałość ludzkich wyborów.
- brak sensu ludzkiego istnienia.
- brak możliwości zrozumienia innego człowieka.
- sprzeczność ludzkich działań.

Ćwiczenie 2

Przeredaguj bez cytowania i bez używania słowa „absurd” („absurdalność”) następujący fragment eseju *Mit Syzyfa*.

((Albert Camus

Mit Syzyfa

Jeśli absurdalność, która reguluje moje związki z życiem, uważam za prawdziwą, jeśli przenika mnie poczucie, którego doznaję wobec widowisk świata, jasność widzenia, która każe mi szukać wiedzy, powinienem wszystko poświęcić tym pewnościom i patrzeć im prosto w twarz, aby ich nie utracić. Zwłaszcza zaś muszę wedle nich określić moje postępowanie i przyjąć wszelkie ich konsekwencje.

Źródło: Albert Camus, *Mit Syzyfa*, [w:] Albert Camus, *Mit Syzyfa i inne eseje*, tłum. Joanna Guze, Warszawa 2004.

Ćwiczenie 3

Które z wyrażeń związanych z absurdem mieszczą się w myśli Camusa?

godność absurdalna

wolność absurdalna

absurd życia

człowiek absurdalny

wrażliwość absurdalna

Ćwiczenie 4

W odniesieniu do poniższego zdania Camusa połącz w pary atrybuty ludzkiego życia i ich cechy.

((Albert Camus

Mit Syzyfa

Odwaga uczy [człowieka absurdalnego], aby żył bez odwołań i zadowalał się tym, co ma; rozumowanie pozwala mu znać własne granice. Pewien wolności, która ma swój kres, buntu bez przyszłości i świadomości, która nie przetrwa, zamyka swoją przygodę w czasie życia.

Źródło: Albert Camus, *Mit Syzyfa*, [w:] tegoż, *Mit Syzyfa i inne eseje*, Warszawa 2004, s. 120.

myśl ludzka

beznadziejność

bunt przeciw światu

kres

świadomość własnego losu

skończoność

ludzka wolność

granice

Ćwiczenie 5

Zaznacz odpowiedzi. Według Camusa zdanie, które wypowiada Iwan Karamazow: „Wszystko jest dozwolone”, nie wyraża...

radości z możliwości robienia, czego się chce.

pewności istnienia Boga.

poczucia bezkarności zbrodniarzy.

radości z wyzwolenia z norm moralnych.

Ćwiczenie 6

Zinterpretuj w poniższym fragmencie twierdzenia Camusa odnoszące się do absurdu.

((Albert Camus

Mit Syzyfa

Absurd nie wyzwala, ale wiąże. Nie upoważnia do wszystkich czynów. Wszystko jest dozwolone, nie znaczy: nic nie jest zabronione. Absurd przydaje jedynie równowartości konsekwencjom tych czynów. Nie zaleca zbrodni, to byłoby dziecinne, ale powiada, że wyrzut jest bezużyteczny.

Źródło: Albert Camus, *Mit Syzyfa*, [w:] , tłum. Joanna Guze, Warszawa 2004.

Ćwiczenie 7

Zinterpretuj następujące słowa Camusa: *Aby wypełnić ludzkie serce, wystarczy walka prowadząca ku szczytom.*

Ćwiczenie 8

Uzupełnij notatkę syntetyzującą myśl Camusa na temat absurdu ludzkiego życia:

Ludzka odwaga wyraża się w podjęciu wyzwań każdego człowieka. Absurd naszego życia polega na tym, iż jest ono pozbawione nadrzędnego . Absurd ten wymaga tego, by sobie go . Tylko wtedy, gdy człowiek uzna istnienie absurdu, może być prawdziwie . Mimo absurdalności ludzkiego losu człowiek może być w swym życiu .

uświadomić / uzmysłowić

szczęśliwy

śmierci

losu / życia

wolny

celu / sensu

Dla nauczyciela

Autor: Ewa Orlewicz

Przedmiot: Filozofia

Temat: Absurd życia w ujęciu Alberta Camusa

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

II. Elementy historii filozofii.

12. Egzystencjalizm. Uczeń:

1) wymienia ważniejsze cechy, odmiany i przedstawicieli (w tym prekursorów) egzystencjalizmu;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne (językiem ucznia):

- Wyjaśnisz kategorię absurdu w rozumieniu Alberta Camusa.
- Przedstawisz koncepcję człowieka absurdalnego w ujęciu Alberta Camusa.
- Zastosujesz w analizie mitu o Syzyfie kategorię absurdu Camusa.

Cele operacyjne. Uczeń:

- pojmuje rolę filozofii jako fundamentalnego składnika dziedzictwa kultury śródziemnomorskiej;
- identyfikuje różne problemy, stanowiska i nurty filozoficzne na przykładach pytań i twierdzeń filozofów.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- dyskusja;
- praca z tekstem;
- prezentacja
- animacja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Nauczyciel prosi wybranych uczniów o przygotowanie prezentacji na temat biografii i poglądów Alberta Camus

Faza wprowadzająca:

1. Prowadzący zajęcia loguje się na platformie. Na tablicy interaktywnej lub za pomocą rzutnika wyświetla temat lekcji, następnie omawia cel zajęć i informuje uczniów o ich planowanym przebiegu. Wspólnie z uczniami ustala kryteria sukcesu.
2. Uczniowie prezentują efekty pracy w domu. Pozostali uczniowie zadają pytania prezentującym oraz uzupełniają informacje.

Faza realizacyjna:

1. **Interpretacja uogólniająca teksty źródłowe.** Uczniowie dzielą się na 4-osobowe grupy i pracują z tekstami źródłowymi z zakładki „Przeczytaj”, postępując według ustalonego trybu pracy:
 - Wstępne rozpoznanie. Określenie nadawcy i odbiorcy tekstu.
 - Określenie tematu przywołanego fragmentu.
 - Identyfikacja problemów poruszonych w tekście.
 - Wypisanie pytań lub argumentów zawartych w tekście.
 - Postawienie tezy interpretacyjnej i wspólna dyskusja z przywołaniem argumentów.

– Przywołanie kontekstów: historycznych, filozoficznych oraz wynikających z własnego doświadczenia ucznia.

Nauczyciel może wyznaczyć zdolnego ucznia do pomocy określonej grupie lub grupom uczniów (ekspert).

2. **Praca z multimedium.** Nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej materiał z sekcji „Animacja”. Odczytanie poleceń do multimedium:

– *Zapoznaj się z animacją. Zastanów się, co warunkuje poczucie braku sensu?*

– *Jaką postawę powinien przyjąć człowiek wobec absurdalności? Udziel odpowiedzi w formie notatki.*

Uczniowie pracują w parach.

3. Uczniowie wykonują indywidualnie ćwiczenia nr 5-7, a następnie porównują swoje odpowiedzi z kolegą lub koleżanką.

Faza podsumowująca:

1. Na zakończenie lekcji uczniowie indywidualnie rozwiązują ćwiczenie nr 8. Następnie porównują swoje odpowiedzi z koleżanką lub kolegą z ławki.

2. Wszyscy uczniowie podsumowują zajęcia, zwracając uwagę na nabyte umiejętności.

Praca domowa:

1. Uczniowie wykonują ćwiczenia 1-4.

Materiały pomocnicze:

– Błaszczak T., *Filozofia egzystencjalna Alberta Camusa*, w: „Studia Europaea Gnesnensia” 2012, nr 6, s. 167-183.

– Kałuża M., *Elementy filozofii absurdu w dramaturgii Alberta Camusa*, Kraków 2016.

– Kałuża M., *Obcy, absurdalny świat i obcy spoglądający z lustra: motywy obcości w twórczości Alberta Camusa*, „Ethos” 2017, nr 1, s. 104-120.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie mogą wykorzystać medium w sekcji „Animacja” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.